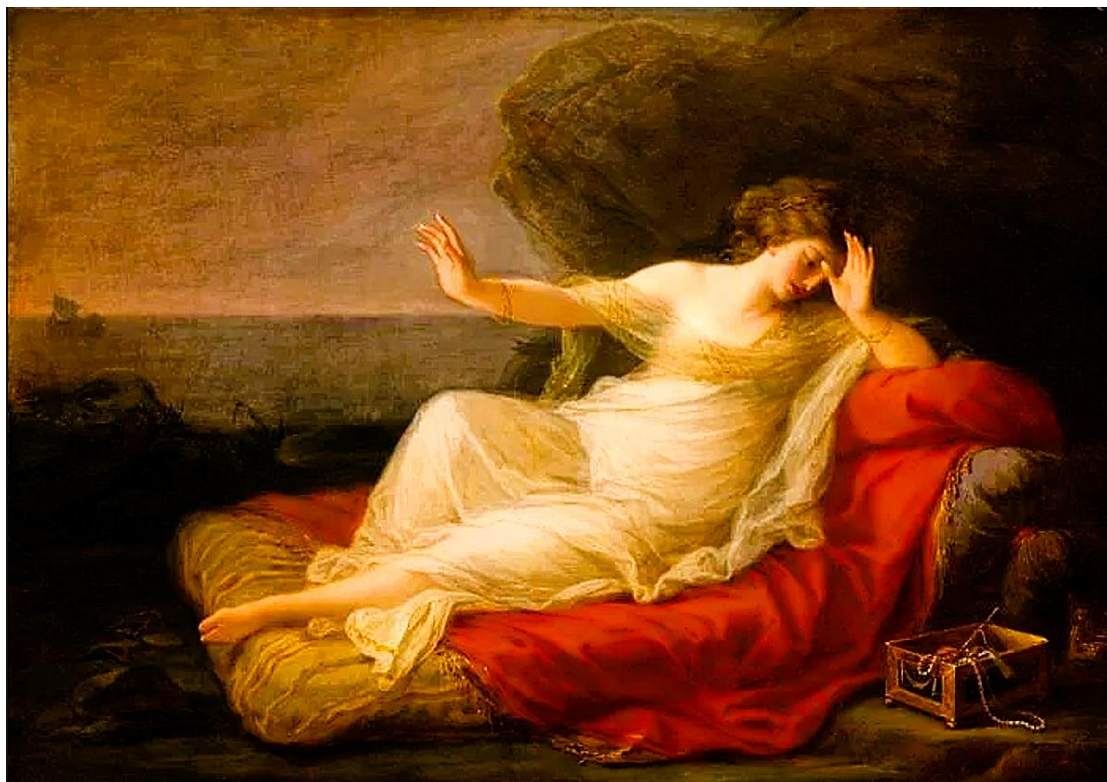


ΠΩΣ ΜΙΛΗΣΕ Η ΘΡΗΝΟΥΣΑ ΑΡΙΑΔΝΗ ΣΤΟΝ ΚΛΑΟΥΝΤΙΟ ΜΟΝΤΕΒΕΡΝΤΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΣΤΟΝ ΦΡΙΝΤΡΙΧ ΝΙΤΣΕ;

Η Αριάδνη, κόρη του βασιλιά Μίνωα, βοήθησε τον Θησέα να σκοτώσει τον Μινώταυρο και να βγει από τον λαβύρινθο δίνοντάς του τον διάσημο «μίτο». Ερωτευμένη, τον ακολούθησε, αλλά εκείνος την εγκατέλειψε κοιμώμενη στη Νάξο. Ο «**Θρήνος της Αριάδνης**» συμβολίζει τη **βαθιά της απόγνωση, μέχρι που τη βρήκε, την ερωτεύτηκε και τη νυμφεύτηκε ο θεός Διόνυσος, θεοποιώντας την.**



Αυτή η νεοκλασική ελαιογραφία σε καμβά, με διαστάσεις 63.8 εκ. × 90.9 εκ. και τίτλο «Η Αριάδνη εγκαταλελειμμένη από τον Θησέα», φιλοτεχνήθηκε από την Ελβετίδα ζωγράφο Ανγκέλικα Κάουφμαν το 1774. Αποτελεί ένα από τα λίγα ιστορικά έργα της ζωγράφου που απεικονίζουν μια μοναχική γυναικεία φιγούρα. Σήμερα εκτίθεται στο Μουσείο Καλών Τεχνών του Χιούστον.

Η Αριάδνη έγινε σύμβολο της προδομένης ηρωίδας και το αρχέτυπο της πληγωμένης εράστριας: παρά το γεγονός ότι έσωσε τον Θησέα, εκείνος την άφησε στην τύχη της, όταν δεν την χρειαζόταν πια. Η ιστορία της Αριάδνης αποτελεί έναν από τους πιο εμβληματικούς μύθους **προδοσίας και λύτρωσης** που έχει εμπνεύσει αμέτρητα έργα τέχνης (βλ. και προηγούμενη άσκησή μας <https://tinyurl.com/6sfweu9h>), ενώ ο **Φρίντριχ Νίτσε** χρησιμοποίησε τον «Θρήνο της Αριάδνης» ως **φιλοσοφική αλληγορία στην οποία η ανθρώπινη ψυχή ξεπερνά τον πόνο για να ενωθεί με το θείο.**

Ο **Κλάουντιο Μοντεβέρντι** (1567-1643) υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους συνθέτες στην ιστορία της δυτικής κλασικής μουσικής και σήμερα αναγνωρίζεται ως ο **«πατέρας» της όπερας**. Έφερε επανάσταση στη φωνητική μουσική, δίνοντας έμφαση στο δραματικό, γνήσια ανθρώπινο συναίσθημα και στη σχέση στίχου και μελωδίας. Χρησιμοποίησε χρωματισμούς, ξαφνικές παύσεις και απότομες εναλλαγές στην τονικότητα για να αποδώσει έννοιες όπως τα δάκρυα, θέτοντας ουσιαστικά τα θεμέλια για την όπερα.

Ο **«Θρήνος της Αριάδνης – Lamento d' Arianna»** συντέθηκε το 1608 για την όπερα "L'Arianna" σε λιμπρέτο του Οτάβιο Ρινουτσίνι. Το υπόλοιπο έργο έχει χαθεί, αλλά ο σπαρακτικός μονόλογος της Αριάδνης επιβίωσε, συμβολίζοντας την πληγωμένη, απαρηγόρητη ηρωίδα. Η εμβληματική πρώτη φράση από το πρώτο μέρος του θρήνου, «Αφήστε με να πεθάνω – *Lasciate mi morire*», παραμένει ένα από τα πιο αναγνωρίσιμα μοτίβα στην ιστορία της όπερας και ολόκληρος ο εν λόγω θρήνος θεωρείται το «πρώτο μεγάλο τραγικό αριστούργημα της όπερας». Ο συνθέτης εισάγει το *stile rappresentativo* (αντιπροσωπευτικό/θεατρικό ύφος), εγκαταλείποντας την αυστηρή πολυφωνία για να δώσει έμφαση στον εκφραστικό μονόλογο της Αριάδνης. Χρησιμοποιεί τη **συναισθηματική ένταση** για να αποδώσει το δράμα της εγκαταλειμμένης γυναίκας. Το μουσικό μοτίβο είναι γεμάτο χρωματισμούς και ασυνήθιστες εκφραστικές *dissonances* (φωνητικές διαφωνίες) που τονίζουν τον ψυχικό πόνο, τη θλίψη της εγκατάλειψης και την απόγνωση.

Τα λόγια του πρώτου τμήματος του θρήνου μεταφράζεται ως εξής:

Lasciate mi morire (Αφήστε με να πεθάνω.)
E chevolete voi che mi conforte (Και ποιον θα θέλατε να με παρηγορήσει)
In così dura sorte (Σε μια τόσο σκληρή μοίρα,)
In così gran martire? (Σε ένα τόσο μεγάλο μαρτύριο;)

Η Αριάδνη ξυπνάει και ανακαλύπτει ότι ο Θησέας την έχει εγκαταλείψει στο νησί της Νάξου. Μέσα στην απελπισία της, φωνάζει «Αφήστε με να πεθάνω». Το άνοιγμα του θρήνου της δομείται από μελωδικές εντάσεις που σύρουν το κοινό προς τα κάτω — σαν να βυθίζεται σε ένα δάκρυ — και προς τα πάνω — σαν να ανεβαίνει στους ουρανούς, γεμάτο θλίψη — αντανακλώντας μια εσωτερική και μοναχική ταραχή. Αυτή η **δραματική ένταση**, δύσκολη στην ερμηνεία αλλά βαθιά χειροπιαστή, γοήτευσε το κοινό από την πρεμιέρα στη Μάντοβα και η δημοτικότητά του θρήνου εξαπλώθηκε γρήγορα σε όλη την Ευρώπη. Σήμερα το κομμάτι περιλαμβάνεται σταθερά σε ανθολογίες με παλαιά μουσική (*Arie Antiche*) και έχει ηχογραφηθεί από σπουδαίους ερμηνευτές.



Ο θρυλικός Ιταλός βαθύφωνος **Έτσιο Πίντσα** ηχογράφησε σε στούντιο το περίφημο “Lasciate mi morire” στις 27.2.1940 με συνοδεία στο πιάνο από τον Φριτς Κίτσινγκερ, με **απαράμιλλη αρχοντική φωνητική γραμμή και σπαρακτική θεατρικότητα**. Η ερμηνεία του Πίντσα θεωρείται κλασική αναφορά για τον τρόπο με τον οποίο οι ερμηνευτές της όπερας προσέγγιζαν την «παλαιά» μουσική (Early Music) στα μέσα του 20ού αι. Ταυτόχρονα η εν λόγω εκτέλεση παραμένει μνημείο φωνητικής τεχνικής και σημείο αναφοράς για τον έλεγχο της αναπνοής και τον εκφραστικό όγκο του ερμηνευτή. Ο Πίντσα μεταφέρει την εμβληματική άρια που προορίζεται συνήθως για υψηλότερες, γυναικείες φωνές (σοπράνο ή μέτζο) στον

κόσμο των μπάσων. Χρησιμοποιεί τη φυσική του άρθρωση για να τονίσει κάθε λέξη του Οτάβιο Ρινουτσίνι, προσδίδοντας **τραγικό βάθος**. Η τεχνική του είναι αψεγάδιαστη, προσφέροντας έναν συμπαγή, πλούσιο και σκοτεινό τόνο, που δίνει στη θλίψη της Αριάδνης μια μοναδική αίσθηση πάθους και τραγικού μεγαλείου. Το χαρακτηριστικό του γνώρισμα είναι το εξαιρετικό legato (η συνεχής, αδιάσπαστη ροή της μελωδίας). Οι φράσεις του κομματιού απαιτούν τεράστιο έλεγχο και ο Πίντσα καταφέρνει να διατηρήσει το μουσικό νόημα ζωντανό με μεγάλες ανάσες και σταθερότητα. Επίσης, παρότι η εν λόγω ηχογράφηση με συνοδεία πιάνου απομακρύνεται από το τυπικό αυθεντικό στυλ μπαρόκ με μαντολίνα, φαίνεται, τουλάχιστον σε φωνητικό επίπεδο, να διατηρείται το ύφος του μπαρόκ, *χωρίς να ακούγεται η ερμηνεία του τραγουδιστή υπερβολικά και αφύσικα βαριά* (κάτι που θα ήταν εύκολο με μια τόσο ογκώδη φωνή). Παρά το γεγονός ότι ο Πίντσα υπήρξε μπάσος με πλούσιο, βαθύ ηχόχρωμα, εδώ προσεγγίζει το κομμάτι αυτό με **εξαιρετική ευελιξία και έλεγχο**. Η φωνή διατηρεί τον **λυρισμό, τη γνήσια, βαθιά συναισθηματική φόρτιση** και, πρώτιστα, την **ευθύτητα του συναισθήματος**.

[Ο θρήνος της Αριάδνης με τον Έτσιο Πίντσα - Lasciate mi morire - Ezio Pinza.mp3](#)



Ακολουθεί, από ραδιοφωνική μετάδοση ρεσιτάλ της 6^{ης} 2.1951 από τη RAI του Μιλάνου, ως άλλο ένα ιστορικό μνημείο φωνητικής τέχνης, η ερμηνεία της

κοντράλτο (βαρύφωνης) **Κάθλιν Φέριε**, που ξεχωρίζει για το **βαθύ εσωτερικό δράμα** και την **απαράμιλλη εκφραστική ένταση**. Παρότι απέχει από τις σύγχρονες, ιστορικά ενημερωμένες, αυθεντικές μπαρόκ εκτελέσεις, η προσέγγιση της Φέριε παραμένει συγκλονιστική. Η Φέριε, ως αυθεντική κοντράλτο, προσδίδει στο κομμάτι έναν σκοτεινό, πλούσιο και βελούδινο ήχο. Η φυσική της αντήχηση («μια θαυμαστή κοιλότητα στο πίσω μέρος του λαιμού», όπως έλεγε ο δάσκαλός της) δίνει στην Αριάδνη μια αρχαϊκή, σχεδόν ιερή διάσταση. Αντί για υστερικούς μελοδραματικούς θρήνους, η καλλιτέχνης επιλέγει μια ερμηνεία γεμάτη **στωικό πόνο**. Η απόγνωση της ηρωίδας δεν εκτονώνεται θεατρικά, αλλά **βιώνεται εσωτερικά**, καθελώνοντας τον ακροατή με τη συγκρατημένη της δύναμη. Η κριτική εξαίρει τον τρόπο με τον οποίο η Φέριε χειρίζεται τις επαναλαμβανόμενες φράσεις, χρησιμοποιώντας λεπτές αυξομειώσεις στην ένταση (λεπτά «ρουμπάτι») που αποτελούν «σεμινάριο» φωνητικής ερμηνείας. Για τον σύγχρονο ακροατή, το μόνο σημείο που μπορεί να ξενίσει είναι η συνοδεία πιάνου (εδώ από τον Τζόρτζιο Φαβαρέτο). Τη δεκαετία του 1940 και 1950, η αναβίωση του μπαρόκ με όργανα εποχής (όπως η θεόρβη ή το τσέμπαλο) ήταν ακόμα στα σπάργανα. Η χρήση του πιάνου κάνει το άκουσμα πιο «βαρύ» και ρομαντικό, στερώντας από το έργο τη διάφανη υφή που οραματιζόταν ο Μοντεβέρντι. Αν αναζητάτε μια ιστορικά ακριβή μπαρόκ εκτέλεση, η εν λόγω ερμηνεία, όπως και η προηγούμενη, ίσως σας φανούν αναχρονιστικές. Αν όμως αναζητάτε **καθαρό συναίσθημα, πνευματικό βάθος και μια φωνή που δονεί την ψυχή**, η Φέριε παραμένει ανυπέρβλητη. Κατάφερε να μετατρέψει ένα κομμάτι του 1608 σε μια **οικουμενική, διαχρονική κραυγή ανθρώπινου πόνου**.

[Ο θρήνος της Αριάδνης με την Κάθλιν Φέριε - Lasciate mi morire Kathleen Ferrier.mp3](#)

Η επιτυχία του εν λόγω κομματιού ήταν τόσο τεράστια που ο ίδιος ο Μοντεβέρντι το διασκεύασε σε **πεντάφωνο μαδριγάλι** το 1614. Πέρα από την όπερα, ο Μοντεβέρντι μεταμόρφωσε ριζικά το μαδριγάλι από πολυφωνικό τραγούδι της Αναγέννησης σε πρωτοποριακό, δραματικό έργο πρώιμου Μπαρόκ, με νέα εκφραστική ελευθερία. Αν και η μουσική μορφή που είναι γνωστή ως «μαδριγάλι» εμφανίστηκε για πρώτη φορά γύρω στο 1510, ο Μοντεβέρντι την βελτίωσε και την εξέλιξε, εκδίδοντας συνολικά εννέα βιβλία με μαδριγάλια. Η κληρονομιά του επηρέασε βαθιά την Ευρώπη, ιδιαίτερα στον Βορρά. Έθεσε τη μουσική στην υπηρεσία του κειμένου, γοητεύοντας τους ακροατές με μια **συγκινητική, ποιητική δύναμη**, και **ήταν ιδιαίτερα καινοτόμος στην έκφραση του ανθρώπινου πόνου**. Ο Μοντεβέρντι *δεν στόχευε στη δημιουργία όμορφων μελωδιών ή ευχάριστων αρμονιών*, αλλά, αντίθετα, **στη μεταφορά ενός μηνύματος, στην επικοινωνία μέσω συναισθηματικής έκφρασης και στο να μην αφήσει κανέναν ασυγκίνητο**.

Ας ολοκληρώσουμε τις φωνητικές μας επιλογές εναρμονισμένοι με τις σύγχρονες ερμηνείες σε αυθεντικό ύφος της εποχής του συνθέτη (βλ. και άσκηση

<https://tinyurl.com/2swnjxxf>), εκτιμώντας μία από τις πιο στοχαστικές, ώριμες και συγκινητικές αναγνώσεις του συγκεκριμένου κομματιού.



Το φημισμένο φωνητικό και οργανικό σύνολο **Rosso Porpora** ιδρύθηκε το 2011 και έκτοτε πραγματοποιεί ιστορικά εμπνευσμένες παραστάσεις ευρωπαϊκής αναγεννησιακής και μπαρόκ μουσικής. Με τη διεύθυνση του **Βάλτερ Τεστολίν**, η ομάδα έχει κερδίσει διεθνή αναγνώριση για τη «φιλολογική» της προσέγγιση στα ιταλικά μαδριγάλια με ισορροπημένη δραματική εκφραστικότητα. Η ηχογράφηση που θα ακούσουμε, προέρχεται από το άλμπουμ των Rosso Porpora με το Έκτο Βιβλίο Μαδριγαλιών του Μοντεβέρντι, έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της μουσικής του 17ου αιώνα. Σε μια εμβαθύνουσα εξερεύνηση του εσωτερικού κόσμου του συνθέτη κατά τα τελευταία του χρόνια στη Μάντοβα, το σύνολο Rosso Porpora προσφέρει μια βαθιά συγκινητική ερμηνεία των πολλών αριστουργημάτων που περιέχονται στη συλλογή, μεταξύ των οποίων και το “Lasciate mi morire”. Η ερμηνεία του χαρακτηρίζεται ως **μνημειώδης**, εμποτισμένη με ένα **βαθύ**,

υπαρξιακό πένθος. Σε αντίθεση με άλλα σύνολα που ποντάρουν στην υπερβολική θεατρική ένταση και τα έντονα χρώματα, οι Rosso Porpora προτιμούν μια συγκλονιστική **λεπτότητα και ευαισθησία**, ιδανική για τη μεταφορά του προσωπικού πόνου και της εσωτερικότητας του έργου. *Αποφεύγονται οι οπερατικές υπερβολές και το έντονο βιμπράτο (κυματισμός).* Οι φωνές διατηρούν μια καθαρότητα που υπηρετεί απόλυτα την πολυφωνική πλέξη του μαδριγαλίου. Η υποδειγματική άρθρωση και η προσοχή στη λεπτομέρεια των λέξεων συνιστούν στοιχεία κομβικά για τον Μοντεβέρντι, ο οποίος έθετε πάντα το κείμενο ως «κυρίαρχο» της μουσικής (*prima le parole, poi la musica*).

Ο θρήνος της Αριάδνης με το σύνολο RossoPorpora - *Lasciate mi morire* - RossoPorpora.mp4



Έντβαρντ Μουνκ: Φρίντριχ Νίτσε (1906). Ατμόσφαιρα ψυχολογικής έντασης και φιλοσοφικής απομόνωσης. Ζωγραφισμένο το 1906, χρόνια μετά την ψυχική κατάρρευση του Νίτσε, ο Μουνκ δούλεψε με φωτογραφίες για να αποτυπώσει τη βαθιά διαδικασία σκέψης του φιλοσόφου. Ο Μουνκ αποτυπώνει το πνεύμα της φιλοσοφίας του Νίτσε και όχι απλώς μια φωτογραφική απεικόνισή του.

Ο **Φρίντριχ Νίτσε** (1844–1900) ήταν Γερμανός φιλόσοφος, του οποίου η ριζοσπαστική κριτική επιδίωξε να αποκαλύψει τις κρυφές παρορμήσεις που διαμορφώνουν την ανθρώπινη συμπεριφορά. Υποστήριξε την «**επιβεβαίωση της ζωής**» και τη **δημιουργία προσωπικών αξιών** σε έναν κόσμο που στερείται αντικειμενικού νοήματος. Η φιλοσοφία του Φρίντριχ Νίτσε αποτελεί μια ριζική

αμφισβήτηση των παραδοσιακών δυτικών αξιών, της χριστιανικής ηθικής και του ορθολογισμού. Ο Γερμανός στοχαστής εστίασε στην **ανθρώπινη δημιουργικότητα** και εξέτασε **πώς οι κοινωνικές δομές καταπιέζουν την ατομική θέληση.**

Οι βασικοί πυλώνες της σκέψης του περιλαμβάνουν τα εξής:

- **Ο Θάνατος του Θεού:** Η διαπίστωση ότι η χριστιανική ηθική έχει καταρρεύσει στον σύγχρονο κόσμο, αφήνοντας ένα ηθικό κενό. Προειδοποίησε ότι αυτός ο χαμός της πίστης θα οδηγούσε στον μηδενισμό (την απουσία νοήματος).
- **Ο Υπεράνθρωπος:** Το ιδανικό του ανώτερου ανθρώπου που ξεπερνά τις αδυναμίες του. Ο Υπεράνθρωπος δημιουργεί τις δικές του αξίες και **ζει τη ζωή με πάθος**, αγνοώντας τις επιβαλλόμενες νόρμες της «αγέλης».
- **Η Βούληση για Ισχύ:** Η πρωταρχική κινητήρια δύναμη των ανθρώπων δεν είναι η επιβίωση, αλλά η επιθυμία για ανάπτυξη, κυριαρχία, δημιουργία και ξεπέρασμα του εαυτού μας.

[Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣΗΣ ΓΙΑ ΙΣΧΥ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΘΡΗΝΟΥ ΤΗΣ ΑΡΙΑΔΝΗΣ.docx](#)

- **Η Αιώνια Επιστροφή:** Ένα νοητικό πείραμα που προτείνει: αν ζούσατε την κάθε στιγμή της ζωής σας ξανά και ξανά για όλη την αιωνιότητα, με κάθε λεπτό της χαράς και του πόνου, θα το θέλατε; Στόχος είναι η **κατάφαση της ζωής άνευ όρων (Amor Fati).**
- **Η Γενεαλογία της Ηθικής:** Διαχώρισε την ηθική σε «ηθική των κυρίων» (που προάγει τη δύναμη και τη δημιουργικότητα) και «ηθική των δούλων» (που βασίζεται στον φθόνο και προωθεί τον οίκτο και την ταπεινότητα, όπως θεωρούσε ότι κάνει ο Χριστιανισμός).

FRIEDRICH NIETZSCHE
**ΔΙΘΥΡΑΜΒΟΙ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΟ**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ – ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ – ΣΧΟΛΙΑ: ΝΙΚΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ



ΙΝΔΙΚΤΟΣ

Ο Νίτσε εντάσσει τον μύθο της Αριάδνης στο έργο του «**Διθύραμβοι του Διονύσου**», ανατρέποντας την κλασική ερμηνεία του μύθου. Ο «**Θρήνος της Αριάδνης – Klage der Ariadne**» του Νίτσε αποτυπώνει την **υπαρξιακή αγωνία** της Αριάδνης, η οποία, νιώθοντας εγκαταλελειμμένη, καλεί τον «άγνωστο Θεό διώκτη» της, να επιστρέψει, αποδεχόμενη τον πόνο ως την έσχατη ευτυχία, ενώ το ποίημα ολοκληρώνεται με την εμφάνιση του ίδιου του θεού Διονύσου, ο οποίος **μεταμορφώνει τον θρήνο σε μια δήλωση αγάπης για τη μοίρα**. Στη φιλοσοφία του

Νίτσε, ο «Θρήνος της Αριάδνης» δεν είναι απλώς ένα ποίημα οδύνης, αλλά μια **θεμελιώδης αλληγορία για τη μεταμόρφωση της ανθρώπινης ψυχής και την καθολική κατάφαση στη ζωή.**

Το ποίημα αυτό του Νίτσε, ένα από τα πιο αινιγματικά, βαθιά και λυρικά κείμενα του φιλοσόφου, ανήκει, όπως είπαμε, στη συλλογή **«Διθύραμβοι για τον Διόνυσου»** (1888). Αποτελεί μια συγκλονιστική δραματική προσωποποίηση του μύθου όπου η Αριάδνη θρηνεί στη Νάξο για την εγκατάλειψή της, παραπονούμενη στον άγνωστο Θεό (Διόνυσο) που νιώθει πως την έχει πληγώσει. Λίγο πριν από την οριστική πνευματική του κατάρρευση, ο κορυφαίος ανατροπέας της ευρωπαϊκής σκέψης παραδίδει το ύστατο, πιο φλογερό του δημιούργημα: έναν κύκλο ποιημάτων-φωτιά, γραμμένων κάτω από τη βαριά σκιά του έργου του «Τάδε Έφη Ζαρατούστρα / Έτσι μίλησε ο Ζωροάστρης». Στους "Διθυράμβους για τον Διόνυσο", ο Φρίντριχ Νίτσε αποβάλλει το ένδυμα του συστηματικού φιλοσόφου και φοράει τη μάσκα του γελοτοποιού, του ψεύτη, του τρελού και του ποιητή. Επιστρέφει στην αρχαία ελληνική θεότητα που στοίχειωσε ολόκληρο το έργο του, για να αναμετρηθεί με τα έγκατα του χάους, τους αρχέγονους φόβους και τα αμείλικτα αδιέξοδα της ανθρώπινης ύπαρξης. Με μια γλώσσα κυριολεκτικά αδίστακτη και γεμάτη ρυθμό, το βιβλίο αυτό αποτελεί μια πύλη για όσους αγαπούν τη σφοδρή πρόκληση της διαίσθησης και τη δριμύτητα των εικόνων. Η λυρική έξαρση του πρωτοτύπου προσφέρει στον σύγχρονο αναγνώστη το κλειδί για το πιο αινιγματικό και προσωπικό έργο του Νίτσε.

Ο Θρήνος της Αριάδνης

Ποιος θα με ζεστάνει; Ποιος ακόμη μ' αγαπά;
Δώστε μου χέρια πυρωμένα!
Δώστε μου μαγκάλια καρδιάς!
Ξαπλωμένη, ριγώντας, σαν μισοπεθαμένη
που της ζεσταίνουν τα παγωμένα πόδια,
σπαραγμένη — αχ! — από άγνωστους πυρετούς,
τρέμοντας κάτω απ' τις κοφτερές παγωνιές,
κυνηγημένη από σένα, σκέψη!

Ανείπωτε!
Σκεπασμένε!
Τρομερέ!

Εσύ, κυνηγέ πίσω απ' τα σύννεφα!

Χτυπημένη από την αστραπή σου,
κάτω σωριασμένη,
από το ειρωνικό σου βλέμμα
που με παραφυλά στο σκοτάδι.

Έτσι κείτομαι,
λυγίζω,
σπαρταρώ,
βασανισμένη
από όλα τα αιώνια μαρτύρια,

χτυπημένη
από σένα,
ω σκληρότατε κυνηγέ,
άγνωστε...
Θεέ...

Χτύπα βαθύτερα!

Μια φορά ακόμη!

Τρύπησε!
Σύντριψε αυτήν την καρδιά!

Τι νόημα έχουν
τούτα τα μαρτύρια
με βέλη που δεν σκοτώνουν;

Γιατί ξανακοιτάξεις,
ακούραστος από την ανθρώπινη οδύνη,
με μάτια αστραπής,
θεού που χαιρεκακεί;

Δεν θέλεις να με θανατώσεις—
μόνο να με βασανίζεις;
Να με βασανίζεις αδιάκοπα;

Γιατί;
Γιατί εμένα,
άγνωστε,
χαιρέκακε Θεέ;

Χα!

Γλιστράς κοντά μου
μέσα σ' αυτή τη μεσονύχτια ώρα...

Τι ζητάς;

Μίλα!

Με σπρώχνεις,
με πιέζεις—

Αχ!
Πολύ κοντά ήδη!

Ακούς την ανάσα μου.
Παραμονεύεις την καρδιά μου.

Ζηλότυπε!

Μα για ποιο πράγμα ζηλεύεις;

Φύγε!
Φύγε!

Γιατί αυτή η σκάλα;

Θέλεις να μπεις
στην καρδιά μου;

Να κατεβείς
στις πιο μυστικές μου σκέψεις;

Αδιάντροπε!
Άγνωστε!
Κλέφτη!

Τι γυρεύεις να κλέψεις;

Τι θέλεις ν' αφουγκραστείς;

Τι θέλεις να μου αποσπάσεις
με τα βασανιστήρια;

Εσύ,
βασανιστή!

Εσύ,
δήμιε-θεέ!

Ή μήπως πρέπει,
σαν σκύλος,
να κυλιστώ μπροστά σου,

παραδομένη,
εκστατική,
να σου κουνώ
την ουρά της αγάπης μου;

Μάταια!

Χτύπα ακόμη!

Σκληρότερο αγκάθι!

Δεν είμαι σκύλος.

Το θήραμά σου μονάχα είμαι,
ω πιο σκληρέ κυνηγέ,

η πιο περήφανη αιχμάλωτή σου,

εσύ,
ληστή πίσω από τα σύννεφα...

Μίλα επιτέλους!

Εσύ που κρύβεσαι μέσα στην αστραπή,
άγνωστε—

μίλα!

Τι ζητάς από μένα,
καραδοκητή των δρόμων;

Πώς;

Λύτρα;

Τι λύτρα ζητάς;

Ζήτα πολλά—
έτσι συμβουλεύει η περηφάνια μου.

Μα μίλα σύντομα—
έτσι προστάζει η άλλη μου περηφάνια.

Χα!

Εμένα θέλεις;

Εμένα;

Ολόκληρη;

Χα!

Και με βασανίζεις,
ανόητε!

Συντρίβεις την περηφάνια μου;

Δώσε μου αγάπη!

Ποιος θα με ζεστάνει τώρα;

Ποιος θα μ' αγαπήσει ακόμη;

Δώσε μου χέρια πυρωμένα.

Δώσε μου
μαγκάλια καρδιάς.

Δώσε σ' εμένα,
τη μοναχικότερη απ' όλες,

που ο πάγος—
εφτά φορές πάγος—

με έμαθε
να λαχταρώ ακόμη
και τους ίδιους τους εχθρούς μου.

Δώσε!

Ναι, χάρισέ μου,

ω πιο σκληρέ εχθρέ,

τον ίδιο σου τον εαυτό...

Φεύγει!

Έφυγε ο ίδιος.

Ο μοναδικός μου σύντροφος.

Ο μεγάλος μου εχθρός.

Ο άγνωστός μου.

Ο δήμιός μου.

Ο θεός μου...

Όχι!

Γύρισε πίσω!

Με όλα σου τα μαρτύρια!

Όλα μου τα δάκρυα
τρέχουν προς εσένα.

Και η τελευταία φλόγα της καρδιάς μου
ανάβει μόνο για σένα.

Ω γύρισε!

Άγνωστε θεέ μου!

Πόνε μου!

Ύστατη μου ευτυχία!

Αστραπή. Ο Διόνυσος εμφανίζεται μέσα σε σμαραγδένια λαμπρότητα.

Διόνυσος

Γίνε σοφή, Αριάδνη...

Έχεις μικρά αυτιά—
έχεις τα δικά μου αυτιά.

Βάλε μέσα τους
έναν σοφό λόγο.

Δεν πρέπει άραγε
να μισήσει πρώτα κανείς τον εαυτό του,
για να μπορέσει έπειτα να αγαπήσει;

Εγώ...
είμαι ο Λαβύρινθός σου.

Ο μύθος θέλει τον Θησέα να εγκαταλείπει την Αριάδνη στη Νάξο, όπου τη βρίσκει και την παντρεύεται ο θεός Διόνυσος. Η φιλοσοφική προσέγγιση του Νίτσε αναλύεται μέσα από τρία βασικά στοιχεία:

1. Το τρίγωνο των δυνάμεων: Θησέας, Αριάδνη, Διόνυσος

Όπως σημειώνει ο Γάλλος φιλόσοφος Ζιλ Ντελέζ αναλύοντας τον Νίτσε, τα τρία πρόσωπα του μύθου αντιπροσωπεύουν διαφορετικές κοσμοθεωρίες:

- **Θησέας (Ο «Ανώτερος Άνθρωπος»):** Συμβολίζει τον **ορθολογισμό**, το χρέος, το ηρωικό πνεύμα και τη στατική ηθική. Αντιπροσωπεύει τον ήρωα της

λογικής, της ηθικής και της τάξης (τον «επιστήμονα» ή τον «αντικειμενικό άνθρωπο»). Είναι ο άνθρωπος που **υποτάσσει τη ζωή σε κανόνες**, αλλά τελικά γίνεται βαρύς, επικριτικός και ανίκανος για αληθινή χαρά.

- **Αριάδνη (Η Ανθρώπινη Ψυχή):** Αρχικά, δεμένη με τον Θησέα, αντιπροσωπεύει την παθητικότητα και τη δυσαρέσκεια. Η Αριάδνη, χάνοντας τον Θησέα, βυθίζεται στο απόλυτο υπαρξιακό κενό, το κρύο του θανάτου και τη μοναξιά. Η εγκατάλειψή της και ο θρήνος της είναι το σημείο μηδέν: η στιγμή που η ψυχή απογυμνώνεται από τις παλιές της ψευδαισθήσεις και βιώνει την απόλυτη μοναξιά. Ο Διόνυσος εμφανίζεται μέσα στην απόγνωσή της, όχι απλά για να την παρηγορήσει, αλλά για να τη **λυτρώσει**.
- **Διόνυσος (Η Κατάφαση στη Ζωή):** Είναι η θεότητα της δημιουργίας αλλά και της καταστροφής, του παιχνιδιού και του χορού. Δεν έρχεται απλώς να παρηγορήσει την Αριάδνη, αλλά να **μεταμορφώσει τον πόνο της**. Η ιερή ένωσή τους συμβολίζει τη **συμφιλίωση του ανθρώπου με τα πάθη, το χάος και τη δημιουργική δύναμη της ίδιας της ζωής**.

[Η ΣΧΕΣΗ ΝΙΤΣΕ - ΒΑΓΚΝΕΡ.docx](#)

2. Ο Θρήνος ως «Γέννηση» της Ελεύθερης Ψυχής

Στο ποίημα του Νίτσε, η Αριάδνη θρηνεί γιατί νιώθει να καταδιώκεται από έναν «άγνωστο θεό» που τη βασανίζει. Ο πόνος της είναι **υπαρξιακός**. Όταν ο Διόνυσος εμφανίζεται στο τέλος του θρήνου, της αποκαλύπτει ότι αυτός ο βασανιστής ήταν ο ίδιος, αλλά με τη μορφή του έρωτα και της αναγκαιότητας. Η Αριάδνη μετατρέπεται από **θύμα σε συνδημιουργό**: μαθαίνει να λέει το μεγάλο «Ναι» (κατάφαση) στη μοίρα της.

3. Το μυστικό των «μικρών αυτιών»

Στο κλείσιμο του θρήνου, ο Διόνυσος παρεμβαίνει και λέει στην Αριάδνη μια αινιγματική φράση:

«Έχεις μικρά αυτιά—έχεις τα δικά μου αυτιά. Βάλε μέσα τους έναν σοφό λόγο».

Ο Νίτσε χρησιμοποιεί τα «μεγάλα αυτιά» για να σατιρίσει την πνευματική νωθρότητα και την έλλειψη αισθητικής. Για τον Νίτσε, τα μικρά αυτιά (σε αντίθεση με τα μεγάλα αυτιά με τα οποία ακούνε τις ηθικές προκαταλήψεις η «αγέλη») συμβολίζουν την **ικανότητα να ακούει κανείς τις βαθιές, λεπτές αλήθειες της ζωής και της μουσικής, πέρα από τον θόρυβο της καθημερινής λογικής**. Τα «μικρά αυτιά» της Αριάδνης σημαίνουν ότι διαθέτει την απαραίτητη εκλεκτικότητα και πνευματική λεπτότητα για να κατανοήσει τα μυστήρια του Διονύσου. Ο Διόνυσος της ζητά να σταματήσει τον θρήνο (που θυμίζει την παλιά, αντιδραστική ηθική) και να **ανοιχτεί σε μια νέα, ανώτερη σοφία**.

Ο Ζιλ Ντελέζ, στο έργο του «Ο Νίτσε και η Φιλοσοφία», προσφέρει μια από τις πιο διάσημες αναλύσεις για το συγκεκριμένο ποίημα:

- **Αντικατάσταση του παλιού διπόλου:** Η παραδοσιακή αντίθεση Διονύσου-Απόλλωνα αντικαθίσταται πλέον από τη **συμπληρωματικότητα Διονύσου-Αριάδνης**.
- **Η Αριάδνη ως η Κατάφαση:** Αν ο Διόνυσος είναι η καθαρή, χαοτική κοσμική ενέργεια της δημιουργίας, η Αριάδνη είναι η ψυχή που **λέει το μεγάλο «Ναι»** σε αυτή την ενέργεια.
- **Το πείραμα της Αιώνιας Επιστροφής:** Η Αριάδνη γίνεται το εργαλείο για να αντέξει ο άνθρωπος το «πιο μεγάλο βάρος» της αιώνιας επιστροφής. Είναι η **μόνη** που μπορεί να μετατρέψει τον πόνο σε ύψιστη κατάφαση της ζωής.



Έβελιν ντε Μόργκαν: Η Αριάδνη στη Νάξο (1877)

Η Σύνοψη της Αλληγορίας

Για τον Νίτσε, η Αριάδνη πρέπει να εγκαταλειφθεί από τον Θησέα (την παραδοσιακή λογική) και να θρηνήσει, ώστε να μπορέσει να ενωθεί με τον Διόνυσο. Αυτός ο ιερός γάμος συμβολίζει την **Αιώνια Επιστροφή**: την **αποδοχή της ζωής με όλα της τα δεινά και τις χαρές, σαν ένα αιώνιο, όμορφο παιχνίδι**.

Η αλληγορία της Αριάδνης και του Διονύσου συνδέεται άμεσα με την έλευση του **Υπερανθρώπου**, καθώς περιγράφει την εσωτερική, ψυχολογική μεταμόρφωση που πρέπει να υποστεί ο άνθρωπος για να ξεπεράσει τον εαυτό του.

Στο έργο του «Έτσι μίλησε ο Ζωροάστρης», ο Νίτσε μιλά για τις «Τρεις Μεταμορφώσεις του Πνεύματος»: η καμήλα (που κουβαλά το βάρος των παραδόσεων) γίνεται λιοντάρι (που λέει «θέλω» και αρνείται τις παλιές αξίες) και το λιοντάρι γίνεται παιδί (μια νέα αρχή, ένα ιερό «Ναι»).

Το **τρίγωνο Θησέας-Αριάδνη-Διόνυσος** χαρτογραφεί ακριβώς την πορεία προς τον Υπεράνθρωπο μέσα από τρεις βασικούς άξονες:

1. Η υπέρβαση του «Ανώτερου Ανθρώπου» (Θησέας)

Ο Θησέας αντιπροσωπεύει, όπως προαναφέρθηκε, τον «Ανώτερο Άνθρωπο» της εποχής του Νίτσε: τον επιστήμονα, τον ορθολογιστή, τον ηθικό ήρωα. Αν και έχει νικήσει τον Μινώταυρο (τα ζώδη ένστικτα), παραμένει δέσμιος της λογικής, του συμφέροντος και του καθήκοντος. Για τον Νίτσε, ο Ανώτερος Άνθρωπος δεν είναι το τελικό στάδιο, αλλά ένα **μεταβατικό γεφύρωμα** προς τον Υπεράνθρωπο. Η Αριάδνη πρέπει να εγκαταλείψει τον Θησέα, επειδή η στείρα λογική δεν μπορεί να γεννήσει νέες αξίες.



Θησέας και Αριάδνη από το "Παιχνίδι της Μυθολογίας" (Jeu de la Mythologie) (1644) του Στέφανο ντελα Μπέλα

2. Η γονιμοποίηση της Ψυχής (Αριάδνη)

Ο Υπεράνθρωπος δεν είναι ένας ψυχρός, μυώδης κατακτητής, αλλά μια κατάσταση ύπαρξης όπου η **διάνοια και το ένστικτο βρίσκονται σε απόλυτη αρμονία**.

- Η Αριάδνη συμβολίζει την ανθρώπινη ψυχή που «κυοφορεί» τον **Υπεράνθρωπο**.
- Μέσω του Θρήνου, η ψυχή καθαρίζει από τον μηδενισμό.
- Όταν ενώνεται με τον Διόνυσο, γίνεται δημιουργική. Ο Υπεράνθρωπος είναι ο «καρπός» αυτού του ιερού γάμου μεταξύ της **ανθρώπινης δεκτικότητας** και της **θείας, ζωτικής ορμής**.

3. Η Αιώνια Επιστροφή ως η Υπέρτατη Δοκιμασία

Η κεντρική ιδέα του Υπερανθρώπου είναι η ικανότητά του να **αντέξει** και να **αγαπήσει** τη θεωρία της «**Αιώνιας Επιστροφής**» — την ιδέα ότι η ζωή μας θα επαναλαμβάνεται αιώνια, με κάθε πόνο και κάθε χαρά της (“Amor Fati”).

[Η ΑΓΑΠΗ ΤΗΣ ΜΟΙΡΑΣ ΚΑΙ Η ΓΕΦΥΡΑ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΩΙΚΙΣΜΟ.docx](#)

Στον «Θρήνο της Αριάδνης», η ηρωίδα βιώνει τον μέγιστο πόνο της εγκατάλειψης, αλλά τελικά λέει το μεγάλο «Ναι» στον Διόνυσο. Αυτή ακριβώς η πράξη —το να μετατρέπεις τον θρήνο σε χορό και την οδύνη σε κατάφαση— είναι η **ύστατη ποιότητα του Υπερανθρώπου**.

Κοντολογίς, ο Θησέας είναι ο άνθρωπος που υποτάσσει τη ζωή. Ο Διόνυσος είναι η ίδια η ζωή. Η Αριάδνη είναι η ψυχή που επιλέγει ανάμεσά τους. Ο **Υπεράνθρωπος** γεννιέται τη στιγμή που η **ψυχή σταματά να ακολουθεί τα λογικά νήματα του Θησέα και παραδίδεται στον δημιουργικό χορό του Διονύσου**.

[ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΗΣ ΑΡΙΑΔΝΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΥΠΕΡΑΝΘΡΩΠΟΥ.docx](#)

[ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΙΤΣΕΪΚΗΣ ΕΠΑΝΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΡΗΝΟΥ ΤΗΣ ΑΡΙΑΔΝΗΣ.docx](#)

Ακολουθεί συγκεντρωτικός πίνακας που συνοψίζει τους βασικούς άξονες της ανάλυσης για τη μορφή της Αριάδνης στον Νίτσε και τη σύγχρονη σκέψη

Θεματικός Άξονας	Ο Ρόλος του Θησέα	Ο Ρόλος της Αριάδνης	Ο Ρόλος του Διονύσου	Φιλοσοφικό / Ψυχολογικό Συμπέρασμα
1. Εξέλιξη του Ποιήματος	Εκπροσωπεί τον αρχικό στόχο (στο «Ζωροάστρη» το ποίημα ανήκει στον «Μάγο»).	Μετατρέπεται από μάσκα αδυναμίας σε αυθεντική φωνή (στους «Διθυράμβους»)	Λειτουργεί ως ο τελικός αποδέκτης του θρήνου και λυτρωτής.	Μετάβαση από τη μνησικακία (<i>ressentiment</i>) στην πνευματική μεταμόρφωση .

2. Κοσμοθεωρία του Υπερανθρώπου	Ορθός λόγος, επιστήμη, παλιά ηθική που οδηγεί στο υπαρξιακό κενό.	Η ψυχή στην έρημο της Νάξου που λέει το μεγάλο «Ναι» (Amor Fati).	Η χαοτική δημιουργική ενέργεια της ίδιας της ζωής.	Η Αριάδνη αποτελεί τη «μήτρα» και την ψυχική προϋπόθεση για τη γέννηση του Υπερανθρώπου.
3. Βούληση για Ισχύ	Πρωτόγονη, βίαιη ορμή κυριαρχίας, υποταγής και χρησιμοθηρίας.	Μεταβολισμός του πόνου και του εσωτερικού χάους σε μορφή και ρυθμό.	Η διατάζουσα κοσμική ενέργεια που ζητά ανταπόκριση	Η Βούληση για Ισχύ εξευγενίζεται και μεταμορφώνεται σε ανώτερη καλλιτεχνική δημιουργία .
4. Μεταξίωση των Αξιών	Το «νήμα» της ψευδαισθήσεως, της σταθερότητας και του καθήκοντος.	Το πέρασμα από το «πρέπει» στο «θέλω» (το πνεύμα που γίνεται παιδί).	Ιεροποίηση των αισθήσεων και της επίγειας σωματικής ύπαρξης.	Ανατροπή της δυτικής μεταφυσικής και καθιέρωση της αισθητικής δικαίωσης της ζωής .
5. Αναλυτική Ψυχολογία (Jung)	Ο Εγώ-Ήρωας που πρέπει να αποκοπεί από το ασυνείδητο για να δράσει.	Το αρχέτυπο της Άνιμα (Anima) που αντιμετωπίζει τη σκιά της.	Το αρχέτυπο του Εαυτού (The Self) που φέρνει την ολοκλήρωση.	Η εγκατάλειψη και ο γάμος συμβολίζουν τη διαδικασία της εξατομίκευσης (individuation) .
6. Μεταμοντέρνα Σκέψη	Η ψευδαίσθηση μιας οριστικής «εξόδου» ή απόλυτης αλήθειας (Ντερριντά).	Αυτόνομο υποκείμενο επιθυμίας (Φεμινισμός) / Η «γυμνή ζωή» (Αγκάμπεν).	Το άνοιγμα στο παιχνίδι των σημείων και των ερμηνειών.	Αποδόμηση του λογοκεντρισμού, απελευθέρωση από το πατριαρχικό πλαίσιο και νέος ορισμός της ελευθερίας .



Τοιχογραφία που απεικονίζει την Αριάδνη και τον Διόνυσο, χρονολογούμενη μεταξύ του 1 και του 79 μ.Χ. Με το ένδυμά της να ανεμίζει και να περιβάλλει τις μορφές τους, ο Βάκχος και η σύζυγός του Αριάδνη εικονίζονται να βαδίζουν περνώντας ο ένας το χέρι στον ώμο του άλλου, πάνω σε ένα λιτό λευκό βάθος που δημιουργεί την εντύπωση ότι αιωρούνται. Η Αριάδνη υψώνει ένα τελετουργικό αγγείο πόσης, το ρυτό, ενώ ο Βάκχος κρατά έναν κάνθαρο. Οι τοιχογραφίες αυτές πιθανότατα διακοσμούσαν μια πολυτελή ρωμαϊκή έπαυλη.

Η τοιχογραφία κατασκευάστηκε με την τεχνική του *opus craticium*, κατά την οποία δεμάτια καλαμιών τεντώνονταν ανάμεσα στα ξύλινα στοιχεία του πλέγματος που στήριζαν τον τοίχο. Ακολούθως εφαρμόζονταν ένα πρώτο στρώμα κονιάματος από ασβέστη και άμμο (*arriccio*), το οποίο καλυπτόταν από ένα λεπτότερο στρώμα επιχρίσματος από αλεσμένο μάρμαρο (*intonaco*). Η ζωγραφική διακόσμηση εκτελούνταν όσο το στρώμα του *intonaco* παρέμενε ακόμη νωπό, ώστε οι χρωστικές να ενσωματωθούν στην επιφάνειά του κατά τη διαδικασία της ξήρανσης. Στην οπίσθια όψη της τοιχογραφίας διατηρούνται αποτυπώματα των καλαμιών, ενώ κοντά στον αριστερό ώμο του Βάκχου διακρίνονται ίχνη από τα νύχια του ζωγράφου, ο οποίος φαίνεται ότι στήριξε εκεί το χέρι του κατά την εκτέλεση του έργου. Πολλές λεπτομέρειες, όπως οι γιρλάντες που φέρουν οι δύο θεότητες,

προστέθηκαν μετά την ξήρανση της νωπογραφίας, με τη μέθοδο της ζωγραφικής a secco.

1^η ερώτηση

Ο Θησέας εγκατέλειψε την Αριάδνη, όταν δεν του ήταν πια χρήσιμη. Ποιος ο ρόλος της χρησιμότητας και του συμφέροντος στις ανθρώπινες σχέσεις; Πώς μπορούμε να ερμηνεύσουμε την απομόνωση της Αριάδνης στο νησί ως συμβολική απεικόνιση του κοινωνικού αποκλεισμού και σε ποιο βαθμό αυτή η εικόνα αντανακλά πραγματικές κοινωνικές πρακτικές απομάκρυνσης ή περιθωριοποίησης όσων παύουν να είναι «χρήσιμοι» μέσα σε ένα σύστημα σχέσεων; Πώς μπορούμε να κατανοήσουμε την εγκατάλειψη και τον επακόλουθο θρήνο της Αριάδνης ως μια μορφή όχι μόνο προσωπικής έκφρασης αλλά και κοινωνικά αναγνωρίσιμης πρακτικής, και σε ποιο βαθμό η καλλιτεχνική του απόδοση (όπως στη μουσική) λειτουργεί ως μέσο κοινωνικής επικοινωνίας, συλλογικής ταύτισης ή ακόμη και πολιτισμικής κανονικοποίησης του πόνου;



2^η Ερώτηση

Η Αριάδνη βρίσκεται ανάμεσα σε δύο διαφορετικούς τρόπους ύπαρξης: τον Θησέα, που - φαινομενικά τουλάχιστον - αντιπροσωπεύει την ασφάλεια, τη λογική και την τάξη, αλλά τελικά εγκαταλείπει την Αριάδνη, και τον Διόνυσο, που φέρνει το χάος,

το πάθος και της προσφέρει τη δυνατότητα μεταμόρφωσής της. Είναι άραγε προτιμότερη μια ζωή "προστατευμένη" αλλά περιορισμένη ή μια ζωή γεμάτη αβεβαιότητα, πάθος και αυθεντική αναζήτηση του εαυτού; Βρίσκεται η πραγματική ολοκλήρωση στην ασφάλεια ή στην υπέρβαση των ορίων μας; Πιστεύετε, πως σε έναν άνθρωπο μπορούμε να βρούμε και τα δύο;

